

Alyp-satarlar / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Alyp-satarlar / satiriki hekaýa ALYP-SATARLAR

Bazar ykdysadyýeti hemmelere öz täsirini ýetirdi. Bir gün menem niredesiň daýhan bazary diýip, köneje «Moskwiçime» atlandym. Täze ýetişdiren bagymyň almasyndanam bir haltany basdym yzyna. Bir görsem, alagaraňkyda kimdir biri ýoluň ortarasynda durup, taýagyny bulaýlaýar. Ýüregim ýaryldy, daňdanyň ümüş-tamşynda öz hasabyna işläp ýören awtoinapektorlaryň biridir öýdüp. Henizem, ol eli hasaly, silkme telpekli goja kişi bolup çykdy. Çigreklije howada ýukajyk ýektaýly iki бүкүлүп duransoň, haýpym gelip, sakladym maşyny. Ýaşuly digdenekläp, ýanyma geldi-de, sesini sandyradyp ýüzlendi:

– Oglum, meni bazara äkitsene!

– Tizräk münüň, ýaşuly.

Garry birhili kürtdürip durdy-da:

– Bi, neme, azrak ýükümem bar – diýip, dalda gözleýän ýaly, ýüzüme naýynjar bakdy.

Men howul-hara maşyndan düşdüm-de, gojanyň bir halta kartoşkasyny-da basdym maşynyň yzyna. Ýaşuly şondan soň hyk-çoklap maşyna mündi. Men içimi gepledenimi duýman galdym: «Bu ýaşdan soň, agyr ýük bilen ýola çykyp näme etjek diýsene. Agtyklaryny daşyna üýşürüp, otursa bolmaýarmyka?! Aý ýok, belki, ýagdaý şuny talap edýändir. Anygyna ýetmän, bir zat diýmek aýyp bor».

Garry ýa ýadaw, ýa-da dymma. Edil diline badak atylan ýaly. Asyl, geplemek islänok. Nämedir bir zadyň gaýgy-aladasy bilen pikirlenip barýana çalymdaş. Ondan-mundan gürrüň etsemem, başyny ýaýkap oňaýýar. Haçan-da, bazara ýetmäge at gaýtarym ýol galanda, ol düýbünden üýtgedi. Öňe omzap-omzap, boýnuny süýndürüp otursyna kellesini maşynyň öňki aýnasyndan deşip

çykarjaga meňzedi. Ýitigini gözleýän dek, töweregibe ýiti-ýiti ýaltaklady. Eşidiler-eşidilmez burnuna salyp, nämedir bir zatlar hümrüdedi. Birdenem: «Hä, ýaşa, ýaşa» diýip, gyzyl tapan ýaly ýyljyraklap, çapak çaldy, ýeňsäne pat-pat kakdy. Başymdaky şlýapam gaçdy. Gojanyň bu bolşy öňümde sorag barsyny keserdip goýdy: «Bendäniň akyly beri ýerindemikä? Häliden bäri-hä üsmüm otyrды. Sähel salymyň içinde nä döw çaldyka? Indi näme etsemkäm? Göni psihbolnisa...

Şol wagtam ýoluň iku gyrasynda topar-topar bolup, iki ýana gaýmalaşyp ýören mähellä gözüm düşdi. Bada-bat pikirimden aýňalyp, maşynymyň badyny haýallatdym. Ellerinde halta, ýaglyk, sumka, bedre, ýaşşik... garaz dürli-dümen göterişip, eýläk-beýläj ylgaşýan erkekdir aýallaryň täsin hereketlerini görüp, ýüregine dowul aralaşdy. Ine, bir topary ellerindäki zatlaryny howada galgadyp, bize tarap eňdiler. Belki, olar bu gojany tanandyrlar. Ýa onuň üýtgeşik gudraty barmyka?! Öňem-ä onuň ýöne-möne adam dældigini çak edipdim.

Men nämäniň-nämedigine düşünmän, alasarmyk ýagdaýda ýaşula bakdym. Onuň barha göhi gelyär. Bütün endamyny titredip, loh-loh gülyär. Köçedäkilere kellesini silkeläp, elini bulaýlaýar. Zaňňar, özüni ýokary derejedäki garşylanýan myhmandyryn öýdýär. Men mundan beýläk çydap durup bilmedim. Tizräk wakanyň anygyna ýetmek isledim:

– Ýaşuly, bu näme boldugy?

Ol duýdansyz beren soragymy geň gördümi-näme, ýüzüme çişerilip seretdi-de:

– Ha-ha, bileňokmy näme? Bular bazaryň alyp-satarlary – diýip, ýyggyrt-ýyggyrt bolan ýüz-gözlerini güldürdi.

Dünýäm giňäp gitdi. Dogrusy, bir belanyň üstünden gelendirin öýdüp, janym sal üstüne gelipdi. Ýogsam, bazarda alyp-satarlaryň bardygy hakda öňem eşidipdim. Ýöne beýledir öýdüp, pikir etmändim. «Moskwiçimi» bazaryň derwezesiniň öňündäki meýdançada sakladym. Dessine daşymyz şolardan ýaňa hümer boldy:

– Näme getirdiňiz?!

– Näme-de bolsa, men aljak.

– Ýok, men aljak.

– Daýy jan, ylalaşyp berseň, hemmesini aljak.

– Ol arzançyl, oňa bermäň.

– Oňa derek ol terezide kem çekýär.

– Men siziň hemişelik alyjyňyz bolaýyn, maňa beriň!

– Geçiş oňaýagy ýaly, orra sokulma. Bu gezek men aljak.

Onýança häliden bári sesini-üýnünü çykarmann gyrada tomaşa edip duran gözi äýnekli epeý kişi adamlary itekleşdirip, maşynyň yzyna geçdi-de:

– Hany, şofýor yzyny aç – diýip, ýognas sesine bat berdi.

Maşynyň yzky kapotyny galdyranyma mähetdel, süsňeşip topuldylar barysy. Kartoşkalydyr almaly haltalary aljak bolşup, biri eýläk çekýär, biri beýläk. Ahyram «Gün güýçlüniňki – gowurga dişliniňki» boldy. Eginlek daýaw pyýada almaly haltany egine atdy. Kartoşkaly haltanam iki sany semiz gelniň hersi bir tarapyndan tutup, süýrekläp göterdiler ökjäni. Goja-da selçeň sakgalyny sypaşdyryp, mys-mys güldi-de, gelinleriň yzyndan ýelk ýasady. Menem näme etjegimi bilmän, haltamy göterip barýanyň mündüm söbüğine. Onuň bazaryň geçginli ýerinde ýörite ýeri bar eken. Şol ýerde almalary ölçedi, ylalaşyp nyrh kesdi, hasap-hesip edibem puluny berdi. Soňundanam elimi berk gysdy-da:

– Nesip etsin! Ertirem getir, özüm alaryn – diýdi.

Bu söwda, br tarapdan, ýamanam bolmady. Harydyndan aňsatjak dynyp, topbak puly kisäme saldym. Indem, näme, bazara aýlanyp, çagalara ojağaz-bujağaz alsam bolany. Ýöne azrak garaşmaly boljak. Sebäbi bazaryň içinde entek söwda gyzanok. Esasy söwda daşarda bolýar. Men derwezäniň agzyna gelip, alyp-satarlaryň şüweleňli söwdasyny synlap köp durdum. Kimdir biri adymu tutup, gygyrýar. Seretsem, şäherli dostum Esen ýylgyryp dur. Onuň bilen saglyk-amanlyk soraşdyk. Geçeni ýatlaşyp, biraz gümür-ýamyr edişdik. Ol sözüniň arasynda:

– Aşyr-a tanaýansyň. Ana, şol keselhana düşüpdür. Ýagdaýyny sorap gaýtmaga barýan. Özem, berhizlimiş. Wagtyň bolsa, onymuny alyşdyryp, bile baryp gaýdaly – diýdi.

Men göwünjeň ylalaşdym. Sebäbi Aşyr bilen köp wagtlap bile işleşdik. Soň ol işini täzeledi. Dostuň, işdeş ýoldaşyň halyny soramak parz ahyry.

Esen bilen bazara aýlandyk. Almalaryň her hilisi bar eken. Öz getiren almam gözüme yssy göründi. Galyberse-de, onuň süýjüligine, suwlulygyna, daşky görnüşiniň owadanlygyna söz diýer ýaly däl. Eseniň hem oňa göwni ýetdi. Ol:

– Agam, iki kilo çekip bersene – diýip, gözi äýnekli epeý kişä ýüzlendi.

Ol bize ünsem bermän, alma ölçäp durşuna, öz ugruna gürläp ugrady:

– Wah, doganlar! Daýhanyňkam ýeňil däl. Zähmet çekmeseň, hasyl bolanok. Gije-gündiz yssy-sowuk diýmän ýer dyrmalaýarys. Almadan hasyl almak hasam beter. Göz-gulak bolup, idegini sähel kem etseň, gurçuk alýar. Aladasyny etseň, hasylam süýji bolýar. Iýseňiz agzyňyz tagam tapar. Bahasynam arzan etdim – diýip, ol menden satyn alan bahasynyň üstüne ýene şonçarak goşup aýtdy.

Men keseden synlap durşuma, sesimi çykarmadym. Alyp-sataryň hakyky daýhan kişi bolup, harydyny süýjüdip satyşyna welin, agzymy açdym.

Ödegeldi KULYÝEW.

edebiyatwesungat_98 Satiriki hekaýalar